

STIŠKI BAJNOF DO KONCA XVI. STOLETJA

JOŽE MLINARIČ

Dolenjski muzej v Novem mestu si je v letu 1977 pridobil za svoj lapidarij napisno ploščo z nekdanjega, med drugo vojno (1942) požganega gradu Bajnofa pod Trško goro pri Novem mestu, dotlej vzdano na gospodarskem poslopju Dežmanove kmetije v Mačkovcu. Napisna plošča datira z dne 15. oktobra 1591 ter se s svojimi tremi latinskimi distihi nanaša na prezidavo zgoraj omenjenega gradu, ki je bil do ukinitve stiške opatije v letu 1784 njena last.¹

Preden pa bomo spregovorili o plošči in o dogodkih ter osebah v zvezi z le-to, torej o Bajnofu konec XVI. stoletja, pa se nekoliko ozrimo v čas ustanovitve Stične in Bajnofa ter o slednjem zabeležimo nekaj zgodovinskih podatkov, ki nam jih o njem posredujejo v skromni meri ohranjeni dokumenti. Na samem začetku naj omenimo, da nam je Jože M. Grebenc v svoji temeljiti in prodorni monografiji »Gospodarska ustanovitve Stične ali njena dotacija leta 1135« poleg vrste drugih vprašanj razrešil tudi prenekateri problem v zvezi z ustanovitvijo Stične kot tudi Bajnofa.²

Ker je stiška posest na Bajnofu zaobjeta že v sami ustanovni listini oglejskega patriarha Peregrina iz leta 1136, ne bo odveč, če si jo na kratko pobliže ogledamo. V imenovanem letu je namreč patriarh Peregrin podelil novi duhovni ustanovi na Dolenjskem, kamor so prišli menihi iz cistercijske opatije Rein (Runa) pri Gradcu, ustanovljene po štajerskem mejnem grofu Otokarju v letu 1129,³ posest v kraju z imenom Stična (»praedium quoddam in loco, qui vulgo Sitik appellatus est«) kar je prejel od plemenitih mož Henrika, Ditrika in Meginhalma, pet kmetij ob reki Muri (»V mansos juxta Moram fluvium«) in vas z imenom Wingarten (»villam quoque, quae dicitur Wingarten«) ter desetino od vse tiste zemlje, ki jo je samostan tedaj imel v rokah, kot tudi one, ki si jo bo še pridobil.⁴

Medtem ko je »praedium Sitik« nesporno posest na območju Stične, pa je lokalizacija na drugem in tretjem mestu imenovane posesti delala tako prepisovalcem listin kot tudi zgodovinarjem preglavice, vendar je to vprašanje prepričljivo rešil šele J. M. Grebenc.⁵ Nas na tem mestu zanima lokalizacija »villa Wingarten«. Nekateri prepisovalci so to posest (Gült Weingarten genant) obravnavali kot nepoznano (Weingarten oder Wingarten unbewust),⁶ zgodovinarji pa so jo postav-

ljali ali vobče na Dolenjsko⁷, ali pa na območje nad samostanom (Vinograd ali Nograd tik nad današjo vasjo nad samostanom).⁸ Vprašanje lokalizacije te posesti je v bistvu rešil že J. Vrhovec, ko je v svoji Zgodovini Novega mesta postavil trditev, da je oglejski patriarh Peregrin podelil samostanu Stični več vinogradov na Trški gori že ob njegovi ustanovitvi, zmotno pa je njegovo mnenje, da so upravni sedež te posesti, tj. Bajnof, postavili šele stiški menihi.⁹

W. Milkowicz v svojem delu¹⁰ opozarja na mesta iz Stiške kronike patra Pavla Pucelja iz začetka XVIII. stoletja, ki govore o samostanu benediktincev ali celestincev na Bajnofu pri Novem mestu, ter je mnenja, da je v tem primeru po vsej verjetnosti šlo za sedež komunitete reda manjših bratov strožje veje (strictae observantiae).¹¹

Pucelj postavlja v svoji Kroniki na eni strani trditev, da je Stična prva redovna ustanova na Kranjskem (primum in Carniola religiosum domicillium), na drugi strani pa dodaja sporočilo tradicije, ko nam k letu 1081 zapiše sledeče: »Hoc anno licet per oblivionem, ne dicam incuriam in ordine annorum ommisso et praeterito nihilominus supplendo notandum occurrit, quod Rudolphswerti turris ad hortos prope ac intra ipsa moenia non procul amne Gurck ad fauces Civitatis magno usui et incremento Beinhoffensium seu Siticensium profutura aedificatur, struitur et visibilis in hodiernum usque diem, olim ad Benedictinos, ne dicam Caelestinos spectans.«¹²

Iz teksta je torej razvidno, da naj bi na Bajnofu že pred Stiškimi živela redovna komuniteta, ki si je za svoje potrebe sezidala v Novem mestu (pravzaprav na območju kasnejšega mesta) ob Krki, na kraju, ki je ležal znotraj poznejšega mestnega obzidja, stolp, stoječ še v času našega kronista. Pucelj pa pušča vprašanje, za katerega od obeh imenovanih redov v tem primeru gre, odprto.¹³ K tej prvi zgoraj imenovani trditvi pa podaja Pucelj še eno sporočilo tradicije, da je bil namreč pred ustanovitvijo stiškega samostana na Bajnofu (Weinhoff) majhen benediktinski ali bolje celestinski samostan, ki ga je ustanovitelj, tj. oglejski patriarh Peregrin, inkorporiral Stični, ter da na njem prebivata vselej po dva patra ali po trije, ki upravljajo tamkajšnjo posest. O času nastanka tega samostana in o osebi, ki naj bi ga ustanovila, pa da ni ničesar znanega. Pucelj torej izrecno



Napisna plošča iz leta 1591 z nekdanjega Bajnofa, našajoča se na njegovo restavracijo pod stiškim opatom Lavrencijem in bajnofskim upravnikom Parakracijem

trdi, da je sedanji Bajnof istoveten s tistim majhnim samostanom, ki ga je ustanovitelj inkorporiral svoji novi ustanovi.¹⁴

O tej prvi predstiški bajnofski komuniteti govori Pucelj ponovno v zvezi z že imenovanim stolpom v Novem mestu v svoji Kroniki k letu 1437 ter pravi: »Desuper dedit (sc. Fridericus archidux Austriae) privilegium (sc. Sitticensibus) construendi turrin in Rudolphswerdt, moenibus adjunctam, aut verosimilius cum eam constructam jam dudum antecedenter, tempore utpote adhuc Friderici Ducis Austriae 1237 fuisse constet, imo post Patrum Reverendorum Coelestinorum aut potius Benedictinorum desitionem 1081, antequam civitas condi ac Sitticium fundari coeperit, Weinhoffensibus sive Sitticensibus ex Ordine Cisterciensium adveniendorum traditam, principalem libertatem utendi tribuit, omnisque generis in ea frumentum divendendi sine omni muta aut telonio vectigalive, immo in illa tuendi privilegia pro rebus, quaecumque monasterii sunt conservandis occasione Weinhoffensis Administratoris aut ejusdem subditorum sine ulla obligatione solvendi aliquid hac de causa Judici ibidem aut ipsius loco Judicio, communitati contulit pro semper inviolabiliter servandum.«¹⁵ J. W. Valvasor ima o zgornjem kratko notico: »In demselben Jahr (sc. 1237) hat Hertzog Friedrich dem Kloster Sittich Macht verliehen, zu Rudolphswerth einen Thurn zu Bauen zum Nutz des Klosters und dessen Unterthanen ohn einige Verbindlichkeit, den Bürgern deszwegen etwas zu zahlen.«¹⁶ V skladu s Pucljevimi

poročilom je avstrijski nadvojvoda Friderik po kranjskem deželnem glavarju Štefanu Modruškem dovolil Stiškim, da si znotraj mestnega obzidja pozidajo stolp ali kakšno podobno zgradbo, ki naj bi jim služila kot shramba za življenjske potrebe baje bajnofškega upravitelja in njegovih podložnikov in jih za vse to oprostil vsakršne mitnine in drugih dajatev novomeškemu mestu. Friderik pravzaprav Stiškim ni dal dovoljenja za zidavo zgradbe v Novem mestu, temveč le principalno svobščino, saj je iz teksta razvidno, da je stolp stal že »dudum antecedenter« in že v času vojvode Friderika leta 1237 in da je bil po odhodu celestincev ali boljše benediktincev v letu 1081, in to pred ustanovitvijo Novega mesta in Stične, predan Bajnofskim ali Stiškim iz cistercijskega reda.¹⁷

Po poročilih kronista Puclja naj bi bil na Bajnofu majhen samostan: ali benediktinski ali celestinski, čigar menihi so si na ozemlju kasnejšega Novega mesta zgradili stolp, ki naj bi ga skupaj z zapuščenim Bajnofom oglejski patriarh Peregrin podaril Stični ob njeni ustanovitvi.¹⁸

J. M. Grebenc navaja nadalje še en zanimiv vir za zgodovino Stične, namreč cistercijskega meniha Jožefa Agricola iz samostana Ebrach, ki je po lastnem zatrdilu svoje podatke črpal iz nekega »neimenovanega pisca« rokopisa v samostanu Reinu, v skladu s katerim naj bi bila Stična ustanovljena leta 1135, vendar naj bi njen začetek segal že v leto 1080, ko naj bi na Bajnofu ustanovil redovno komuniteto salzburški škof sv. Rupert,

ki naj bi jo nato izpopolnil oglejski patriarh Peregrin.¹⁹ Po prepričanju J. M. Grebenca je stvar razumeti takole: v času investiturnega boja med Henrikom IV. in papežem Gregorjem VII. je moral salzburški nadškof Gebhard zbežati iz Salzburga, o tem, kaj se je zgodilo z njegovim redovnim kapitljem sv. Ruperta, pa salzburški viri molče. Verjetno se je tudi škofov kapitelj nekam poskril in si poiskal zavetje. Ker je bil Bajnof v skladu z zgodovinskimi poročili »tenue cenobium«, torej majhna skupnost redovnikov, ki naj bi se tam naselili leta 1080, torej v času investiturnega boja, ko si je vsekakor moral salzburški redovni kapitelj poiskati zavetje, je J. M. Grebenca dovedlo do zaključka, da so se morda na Bajnofu naselili salzburški kleriki, kjer bi lahko bili ostali vsaj do leta 1086, torej do vrnitve nadškofa Gebharda v Salzburg, morda pa nekateri celo do leta 1122, ko jih je nadškof Konrad organiziral v pravo regularno redovništvo po pravilih sv. Avgušтина.²⁰ Ker govori Pucelj, da je bil Bajnof Stični inkorporiran (*incorporatum fuisse*), bi lahko v stiških patrih na Bajnofu gledali nepretrgano nadaljevanje prvih redovnikov, ki naj bi se v skladu z Agricolovim virom tod naselili že leta 1080. Na Bajnofu — Trški gori naj bi imeli svoje prebivališče, medtem ko bi si svoje zavetje iskali v Gradcu ob Krki (stolp!).²¹

Ustanovitelj samostana Stične oglejski patriarh Peregrin je svoji ustanovi dal na začetku trdno gospodarsko osnovo. V ustanovni listini je po J. M. Grebencu jasno izražena osnovna prehranitvena slika: ravnica daje samostanu poljske pridelke, Bajnof z vinskim področjem vino, medtem ko je z Bodendorфом načrtana trgovska pot z »inozemstvom«. Glede Bajnofa nastaja tudi vprašanje njegovega zemljiškega obsega ob ustanovitvi Stične oziroma ob njegovi inkorporaciji v letih 1132 do 1136. Nedvomno je le-ta obsegal Gradec v Novem mestu, ki ga je opat Peter leta 1365 zamenjal z vojvodo Rudolfom za posest na drugem mestu, ko je ustanavljal svoje Novo mesto.²² Po J. M. Grebencu je sodela nedvomno k dvoru tudi »curia Frogia« — Žabja vas, ki jo je opat razen ene kmetije zamenjal za vasi Mačkovec in Ždinjo vas že pred izdajo ustanovitvene listine.²⁴

Na Bajnofu je bil torej upravni sedež za obsežno vinsko območje na spodnjem Dolenjskem kakor tudi za tamkajšnjo urbarialno posest, ki ju je banjnofški upravitelj (Hoffmaister za Bainberg), ki ga v virih srečamo že na začetku 14. stoletja, kot ekonom opravljal samostojno in ločeno od ekonomata v samostanu.²⁵ Kadar govore viri o Bajnofu in

njegovi posesti, govore ali o dvoru (Hof, curia), s čimer nakazujejo najožji kompleks redovne komunitete, njeno prebivališče, ali pa o »villa« oziroma o »Weinperg«, s čimer merijo na zemljiški kompleks, sodeč k Bajnofu.²⁶ Tako v že citirani listini iz leta 1365 izroča stiški samostan vojvodi Rudolfu svoj gozd »ob dem hofe ze Weinperg«, listina iz leta 1274, s katero neimenovana brata Svibenska dajeta samostanu polšesto kmetijo na Lešnici (ob Krki), postavlja to posest »prope Curiam Weinperg«, o »curia Weinperg« govori tudi listina iz leta 1405,²⁹ medtem ko dokument iz leta 1352 imenuje Bajnof kot »Muenich hof«. Najstarejši, na Bajnof nanašajoči se listini, pa merita na zemljiški kompleks, tako listina patriarha Peregrina iz leta 1136, ko govori o »villa quae dicitur Wingarten«, in potrditvena listina papeža Inocenca III. iz leta 1215, ki govori o »villa Wimperg«. Dokument iz leta 1381 pa govori o vinski desetini »in Weinperg«. O Trški gori nam prvič govori dokument iz leta 1461, v katerem cesar Friderik III. prepoveduje Novomeščanom odvažati ali jemati vino »e montibus Stattberg«, dokler stiškemu samostanu ne odrajtajo predpisane (vinske) desetine.³⁴

Dejali smo že, da je bila na Bajnofu uprava za vinsko območje urbarialne stiške posesti na spodnjem Dolenjskem, ločena od ekonomata v Stični, pri čemer je imelo prvo deloma lastnega upravnika ali pa je bilo le-to vodeno ločeno od drugega. Najstarejši ohranjeni gorninski register, ki nam omogoča vpogled v bajnofška gorskopravna zemljišča in desetino ter druge vinske dajatve, je register iz leta 1543, iz obdobja opata Janeza Cererja (1534—1549).³⁵ Iz registra je razvidno, da je osrednja vinska postojanka Trška gora oziroma Bajnof z območjem do Šentjurija, severozahodno od Bajnofa, ter Grčevje in Ždinja vas. Obsegala pa je območja: Šentjurij pod Hmeljnikom, Staro in Novo goro pri Bajnofu, Grčevje pri Starem gradu, Karteljevo pod Hmeljnikom, Gornjo Stražo pri Dolenjskih Toplicah in Tomažjo vas pod Vinjim vrhom ter Ždinjo vas pri Trški gori. Gornine je samostan pobiral pri Šentjuriju in na Straži 222 veder, na Stari in Novi gori pa po 266 veder. Vinska desetina je tedaj znašala po 274 in 3/4 vedra pri Šentjuriju, po 978 veder na Novi in Stari gori, po 562 veder na Grčevju in po 65 veder v Tomažji vasi. Pravdno vino pa se je pobiralo v Šentjuriju in Karteljevem po 166 veder letno ter 248 veder v Ždinji vasi.³⁶

Samostan je torej imel vinske vire na sedmih krajih, pri čemer J. M. Grebenc ugotav-

lja, da je bila glavnina stiškega vinogradništva v samostanski lasti že pred letom 1250 in da se je po tem letu okrepila njegova posest deloma na Trški gori in Šentjuriju, za malenkost pa pri Starem gradu in pri Ždinji vasi, medtem ko ostane pri starem posestu na Gornji Straži, Karteljevem in Tomažji vasi.³⁷ Naj še navedemo, da so bili bajnofski vinogradi leta 1543 ocenjeni na 284 goldinarjev in da je bajnofski upravnik Klement, poznejši stiški opat (1530—1534), izdal leta 1517 za obdelavo dominikalnih vinogradov in za trgatve skoraj pet funtov v denarju.³⁸

Stiška urbarialna posest, ki je bila pod bajnofsko gospodarsko upravo in ki jo je vodil poseben upravnik ločeno od osrednjega stiškega celerarija, je po urbarju iz leta 1643 do 1649 zaobjemala enainštirideset krajev s 173 in 2/3 kmetij, ki jih je hasnovalo 254 podložniških družin. Sem so sodili tudi trije mlini: pri Mačkovcu blizu Novega mesta, pri Karlovcu pri Trški gori in v Dolenji vasi pri Šentjuriju. Urbarialna naselja so ležala na obeh bregovih Krke, pri čemer pomeni posest na desnem bregu le njen neznatni del, ki se je razprostiral od Gornje Straže na zahodu do Drame na vzhodu. Posest na levem bregu Krke se pričenja na območju Mirne, gre preko Prečne na območje severovzhodno od Novega mesta in se konča na območju Bajnofa ob Krki. Osamljena urbarialna naselja predstavljajo vzhodno od tega območja Stranje, Raka in Cerklje ob Krki.³⁹

V naslednjem naj sledijo urbarialna naselja z navedbo števila kmetij in mlinov ter podložniških družin oziroma gostačev v posameznem naselju:

Lešnica (pri Bajnofu) (7 hub, 8 podl. družin)
 »Modritsch« (pri Bajnofu) (1, 1)
 Mačkovec (pri Novem mestu) (11, 19, od tega 3 gostači, 1 mlin)
 Ždinja vas (12 1/4, 25, 5 gostačev)
 Karlovec in Golušnik (2, 4, 1 gostač, 1 mlin)
 Jablan (15 1/2, 21, 4 gostači)
 Čemše (4, 6, 2 gostača)
 Češence (1, 1)
 Malenska vas (1 1/2, 2)
 Poljane (pri Šentjuriju) (3, 3)
 Dolenja vas (pri Šentjuriju) (6 1/2, 14, 5 gostačev, 1 mlin)
 Hrastje (pri Šentjuriju) (3, 3)
 Veliki Kal (3, 5)
 Goriška vas (1, 1)
 Dolenji Podboršt (3, 3)
 Vrhpeč (1, 2, 1 gostač)
 Brezova reber (3, 3)
 Kuzarjev Kal (5, 8)
 Gorenje Kamence (7 3/4, 9)

Dolenje Kamence (3, 3)
 Hudo pri Prečni (2, 5, 3 gostači)
 Jurka vas (1, 2)
 Srebrniče (1, 2)
 Regerča vas (3, 2)
 Šentjošt (pri Novem mestu) (1 1/6, 4)
 Gradišče (pri Šentjerneju) (10 1/2, 12)
 Mihovica (pri Šentjerneju) (1, 1)
 Drama (3, 4)
 Stranje (pri Beli cerkvi) (1, 1)
 Dolenja vas (pri Otočcu) (3, 4)
 Žihovo selo (1, 2)
 Krka (pri Mačkovcu) (6, 7)
 Kamenvrh (pri Trški gori) (1, 1)
 Cerklje ob Krki (3 1/2, 5)
 Raka (7 1/2, 8)
 Št. Peter (Otočec) (2, 2)
 Šentjurij (pri Karteljevem) (13 1/2, 21, 9 gostačev)
 Karteljevo (3, 3)
 Gornja Straža (pri Dol. Toplicah) (8, 13, 1 gostač)
 Hudo (pri Novem mestu) (1 gostač)
 Sevno (pri Bajnofu) (1)
 Paha (pri Trški gori) (1).⁴⁴

Za upravnike Bajnofa so bili postavljeni vsekakor sposobni ljudje s smislom za gospodarstvo, kot bomo to videli v primeru patra



Grb stiškega opata Jakoba Reinprehta iz leta 1620 na pročelju cerkve na Trški gori pri Novem mestu

Pankracija iz konca 16. stoletja, resignirani opatje, ki jim je bil Bajnof dodeljen kot neke vrste rezidenca, kjer jim je specifičnost uprave dajala proste roke in precejšnjo samostojnost, kar nam bo pokazal primer resigniranega opata Lavrencija Lombarda v drugi polovici 16. stoletja, končno pa je bil Bajnof tudi kraj, kamor je matica pošiljala nezaželeno samostance, če je njihova odstranitev iz samostana obetala umiritev razmer v njem, kar lahko ugotovimo v primeru nekdanjega opata Alberta Lindeckerja iz začetka 15. stoletja. Ker je slednji spletkaril zoper 1405. leta izvoljenega opata Petra, je le-temu vojvoda Ernest ukazal, da prvemu, ki se mora naseliti v Slovenjem Gradcu, določi letno oskrbovalnino.⁴⁵ Ko pa resignirani opat Albert ni hotel iz Stične, ga je Peter z dovoljenjem reinskega opata Angela nastanil na Bajnofu, kjer je dobil mesto drugega oficila ter je prejel v hasnovanje dva vinograda pri samem Bajnofu (prope curiam Weinperg sitos), pri čemer je moral za obdelavo le-teh skrbeti sam.⁴⁶ Očitno pa tudi ta prestavitev zanj ni zadoščala, saj je bil nato poslan z Bajnofa (translatatus de curia Weinperg) na dvor v Leskovcu.⁴⁷

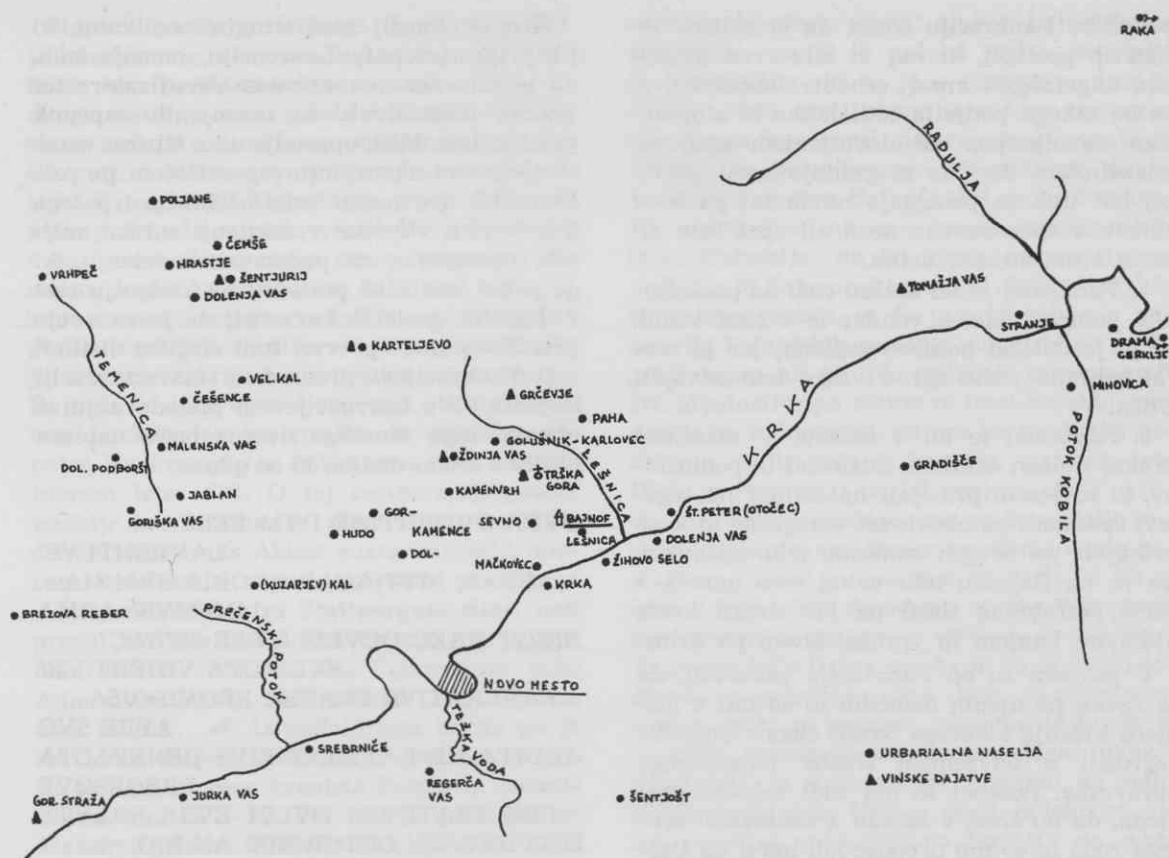
Kot resignirani opat je Bajnof v letih od 1581 do 1586 upravljal Lavrencij Lombardo, rojen Ljubljčan. Potem ko je nekaj časa živel v samostanu Reinu, ga je kot svojega profesa stiški opat Janez Zeisel (1566–1576) odpoklical v Stično z utemeljitvijo, da je samostanski prior zaradi starosti prosil za razrešitev svoje službe in da ima tačas v samostanu le še enega patra (drugi so namreč bili na farah).⁴⁸ Lavrencij je postal v Stični subprior, bil v letih 1567–1568 upravnik na Bajnofu,^{48a} nato pa so ga po resignaciji admontskega opata Valentina Abela (1545–1568) v letu 1568 poklicali na njegovo mesto komisarja opatje Janez iz Št. Lamberta, Jernej iz Reina in Bernard iz Vetrinja.⁴⁹ Vendar se je po temeljiti vizitaciji 1579 odpovedal svoji službi, v kateri ga je kot administrator nasledil Polydor de Montagnana, znani lovec na prebende, ki v stiških aktih nosi malo časten naslov »Abteyjäger«.⁵⁰ Lavrencij Lombardo se je vrnil v Stično, kjer mu je konvent odkazal za njegovo rezidenco Bajnof, ki ga je z zadovoljstvom upravljal od leta 1581 do 1586, ko je bil poklican za opata v cistercijski samostan sv. Trojice v Dunajskem Novem mestu.⁵¹ Na Bajnofu naj bi tudi prejemal od admontskega samostana po 150 renških goldinarjev letne pokojnine.⁵² Iz Lavrencijevih pisem na reinskega opata Jurija Freyseisena je razvidno, da si je sprva želel oostati na Bajnofu in mu ni bilo veliko do po-

nujene mu časti, češ da ni več mlad (das ich nimmer der jungen ainer bin) in da bi rad užival svoj mir (und ich nun gehrn mein ruhe hette) in ga je prosil, naj posreduje pri njegovem predstojniku, da bi ga le-ta pustil na Bajnofu (das er mich bei meinen kleinen hauswirtschaftt ruewig verbleiben last). Pristavil pa je da je ponujeno mu čast voljan prevzeti, če ni drugega izhoda.⁵³ Lavrencij je zapustil Bajnof in bil 27. maja 1586 umeščen za administratorja v Dunajskem Novem mestu, 13. junija pa za opata tega samostana.⁵⁴

Tako je bila uprava Bajnofa nezasedena in Lavrencijevo mesto je zasedel p. Pankracij, ki je veliko naredil za Bajnof, saj je pred letom 1591 pričel prezidavati upravno poslopje s pritiklinami. Da je bil Pankracij sposoben in pri svojem opatu ter sobratih upoštevani, je razvidno iz tega, da je v letu 1577 opravljal v samostanu službo subpriorja⁵⁵ in da je bil pred svojim nastopom službe na Bajnofu župnik na eni najbolj imenitni in bogati stiškemu samostanu inkorporirani fari, namreč na župniji Št. Vid pri Stični.⁵⁶ O Pankracijeve sposobnosti govori tudi dejstvo, da ga je njegov predstojnik opat Lavrencij (1580–1600) predlagal poleg stiškega konventuala Jurija za mesto opata samostana Lilienfeld, in to že leta 1587, ko je bil že pol leta upravnik na Bajnofu.^{56a}

Ob nastopu svoje službe na Bajnofu je pater Pankracij dne 29. septembra 1586 podpisal obligacijsko pismo, v katerega je bila vključena pogodba med njim in opatom Lavrencijem, in iz le-te bomo povzeli najvažnejše točke.⁵⁷ Stiški opat in prior ter konvent podelijo p. Pankraciju na njegovo prošnjo urad in dvor Bajnof (ambt vnnd hoff Weinhoff) ter ga umeščajo za opatovega upravnika na Bajnofu, s čimer mu izročajo vso posest ter mu v skladu z urbarjem dovoljujejo pobirati denarne in žitne dajatve (činž) na urbarialni posesti, žitno in vinsko desetino in gornino kakor tudi vse druge dohodke, pri čemer je izvzeta dajatev v kokoših in ovsu, od nekdanj pridržana opatu, in ki jo ima v času trgatve pravico pobirati opatov upravitelj bere, izvzet pa je tudi činž od hiše in vrta dveh kmetov pri stolpu (beym thurn) v Stranju (zu Strannndorf) in od vrta zunaj njega. Pankracij pa se je zavezal izpolnjevati pogodbo, ki zaobjema sedem točk.

1. P. Pankracij bo, kot je to bila že od nekdanj navada, bral v Marijini cerkvi na Trški gori (bey vnnser Frauen khirchen auf den perg oberhalb des Weinoffs)⁵⁸ najmanj po dve maši tedensko ter v skladu z možnostmi tudi maše v kapeli sv. Tomaža na Bajnofu ali pa bo to dolžnost poveril za plačilo iz last-



nega žepa drugemu duhovniku, ki pa mora biti katoliške vere. Dolžnost naj se opravlja tako, da niti sogorniki niti soseska ne bodo imeli povoda pritoževati se nad opatom ali nad njegovim upravnikom.

2. Glede dominikalnih vinogradov je veljalo določilo, po katerem je upravnik dolžan skrbeti za njihovo dobro obdelavo ter tistim, ki prihajajo na tlako, dajati po stari navadi kruh in drugo hrano. Dninarjem in viničarjem pa je bil dolžan izplačati dnino ter poravnati tudi druge izdatke za obdelavo vinske kulture, vendar mu je opat po predloženem obračunu poravnal vse denarne izdatke. Upravnik podložnikov ni smel bremeniti z večjimi dajatvami in zahtevki, kakor so do tedaj bili v navadi, moral je ščititi njih in njihovo posest; prepovedano mu je bilo spreminjati posestno stanje, vse vrste pogodb pa je smel sklepati le z vednostjo in dovoljenjem opata.

3. Vsi, brez vednosti in dovoljenja opata izdani dokumenti v zvezi s kupnim pravom na kmetijah in vsakovrstne druge listine, zadavajoče pod Bajnof spadajočo posest in podložnike, so bile proglašene za nične.

4. Pankracij se je zavezal, da bo ob morebitni vrnitvi Bajnofa opatu vrnil le-temu vse

premoženje, ki mu je bilo izročeno s posebnim inventarjem, pri čemer bo to v boljšem stanju, kot je bilo ob prejemu.

5. Za del žitne desetine in drugo desetino, ki gre opatu v vaseh Vinica in v fari sv. Marjete pri Klevevžu (Šmarjeta), je Pankracij dolžan dajati opatu letno po sod (okoli 10 do 20 veder) vina; desetina (prosa in ajde), ki jo prejema opatija od Novomeščanov, pa se mu prepušča za letnih 70 tolarjev.

6. Ker je opat Pankraciju ob nastopu njegove službe prepustil vso žitno zalogo na Bajnofu kot tudi letino (leta 1586), se je le-ta zavezal, da bo na svoje stroške opravil popravila (restauration vnnd besserung) na Bajnofu (an den Weinhoff) in na stolpu v Novem mestu (thurn zu Ruedolfswerth) ter na vsem, kar sodi zraven, pri čemer izrecno omenja popravila na strehah (mit aufrichtung der dacher), polaganje tal (pflaster), zidavo in zapolnitev podrtega in od vode izpranega zidovja (des nidergefallnen vnnd ausgewaschen gemauers) ter njegovo kritje s skrilavcem (ausschifferung). Lotil se bo tudi vseh drugih nujno potrebnih popravil (vnuermeidliche besserungen) in postavitev nove parme za mlačvo ter zidave zidu okoli Bajnofa (ganz gemauer vmb den Weinhoff). Če

pa se bo Pankraciju zdelo, da je zidava nekaterih poslopij, ki naj bi bila »von grundt neu angefangen vnnd erhebt« neodložljiva, se bo takega podjetja lotil lahko le z opatovim dovoljenjem ali dovoljenjem njegovih naslednikov. Stroške za gradnjo novih poslopij kot tudi za polaganje novih tal pa bo v skladu s sporazumom nosil ali opat sam ali pa si bosta stroške delila.

7. Pankracij je bil dolžan tudi od podložnikov pobirati davke, vendar le v tisti višini, ki jo je določal poseben register, ter je moral nabrati vsoto sproti vsako leto odvajati Stični.

8. Pankracij je bil v skladu z ustaljeno prakso dolžan oskrbeti služinčad in podložnike, ki so jeseni prihajali na Bajnof na trgatve, spomladi pa obdelovat vinograde in ki so prihajali po drugih samostanskih opravkih, ter se na Bajnofu tudi nekaj časa mudili, z vsem potrebnim, zlasti pa jim dajati kruh, njihovim konjem in vprežni živini pa krmo.

V pogodbi so od Pankracija zahtevali, da se ravna po njenih določilih in so mu v primeru kršenja katerega izmed členov pogodbe zagrozili z odvzemanjem službe bajnofškega upravnika. Posebej so mu tudi zabičali, naj gleda, da bo živel v skladu z zahtevami svojega reda in so mu prepovedali imeti na Bajnofu »sumljive osebe« (verdachtliche personen).

Ni morda ravno naključje, da je Bajnof bil prezidan in olepšan okoli leta 1590. Tedaj je bil namreč v Stični za opata Lavrencij (1580—1600), ki ga nekateri zgodovinarji prištevajo k največjim in najbolj sposobnim opatom, kar jih je dala Stična.⁵⁹ Že kronist Pucelj hvali Lavrencijevo močnatost, razumnost in učenost, hvali ga kot odličnega pisca verzov, dobrega gospodarja, o čemer priča po njegovih besedah tako Bajnof pod Trško goro (Weinhoffium infra Stattpergum) kot tudi Stična sama in njej inkorporirane župnije.⁶⁰ Lavrencija prištevamo k tistim stiškim predstojnikom, ki jih je gnala želja za olepšavo Stične, saj je veliko gradil, prezidaval, olepševal in si v ta namen iskal mojstre in slikarje. Tako najdemo v enem izmed njegovih pisem, naslovljenih na reinskega opata, namreč v pismu z dne 26. junija 1581, prošnjo, naj bi mu le-ta čimprej poslal slikarja, ki naj prinese s seboj tudi barve, ker namerava samostan renovirati in olepšati.⁶¹ Lavrencija je poleg želje po olepšanju stiškega samostana in drugih stiških poslopij zunaj njega vodila seveda tudi želja, da bi si s temi deli ovekovečil svoje ime.⁶² O njegovem delu v samostanu v letu 1590 pričata dva napisa, ki ju ju vsekakor sam sestavil.⁶³

Kronist Pucelj med drugimi odlikami, ki jih pripisuje opatu Lavrenciju, omenja tudi, da je bil »nec non eximius Versificator« ter podaja tekst dveh, že omenjenih napisnih plošč iz leta 1590, opremljenih s štirimi verzji. O njegovem ukvarjanju s pesništvom pa pričata tudi dve pesmi v latinščini na trpečega Odrešenika, vklesani v nekdanji antični milnik, uporabljen za podstavek znamenju, ki ga je dal leta 1583 postaviti na križpotju cest v Ivančni gorici.⁶⁴ Lavrencij si je za svojo pesniško posodo prevzel tudi elegični distih.⁶⁵

O Pankracijeve preureditvi in restavraciji Bajnofa ter o Lavrencijevem prizadevanju za obnovo tega vinskega dvorca priča napisna plošča s tremi distihi, ki se glase:

DVRA PVDICITIAE DVM FERT
LAVRENTI/VS/
ABBAS, SITTIIACAE GLORIA SVM/MA
DO/MVS/ ARMA
ERIGIT HAEC OCVLIS QVAE NV/N/C
SVBIECTA VIDENT/VR/
PANCRAIVS FRATER PROVID/VS/
AERE SVO
ABDITA NE LATEANT EIVS BENEFACIA
PRECESQVE
PRO FRATRIVM DVLICI EVSA SALVTE
DEO IDIB/VS/ OCTOB/RIS/ AN/N/O
CHRI/STI/ 1591

Tákrat, ko nosil opat Lavrencij orožje je
téhko,
stiškega dóma sijaj, nosil orožje vrlin,
tákrat, kar zdaj pred teboj ti zrejo oči, je
postavil,
to Pankracij menih, skrbni, za svoj je
denar.
v želji, da ne bi v temí ostalo njegovo
dejanje,
prošnje za brate, ki vsè k Bogu je dobremu
lil.

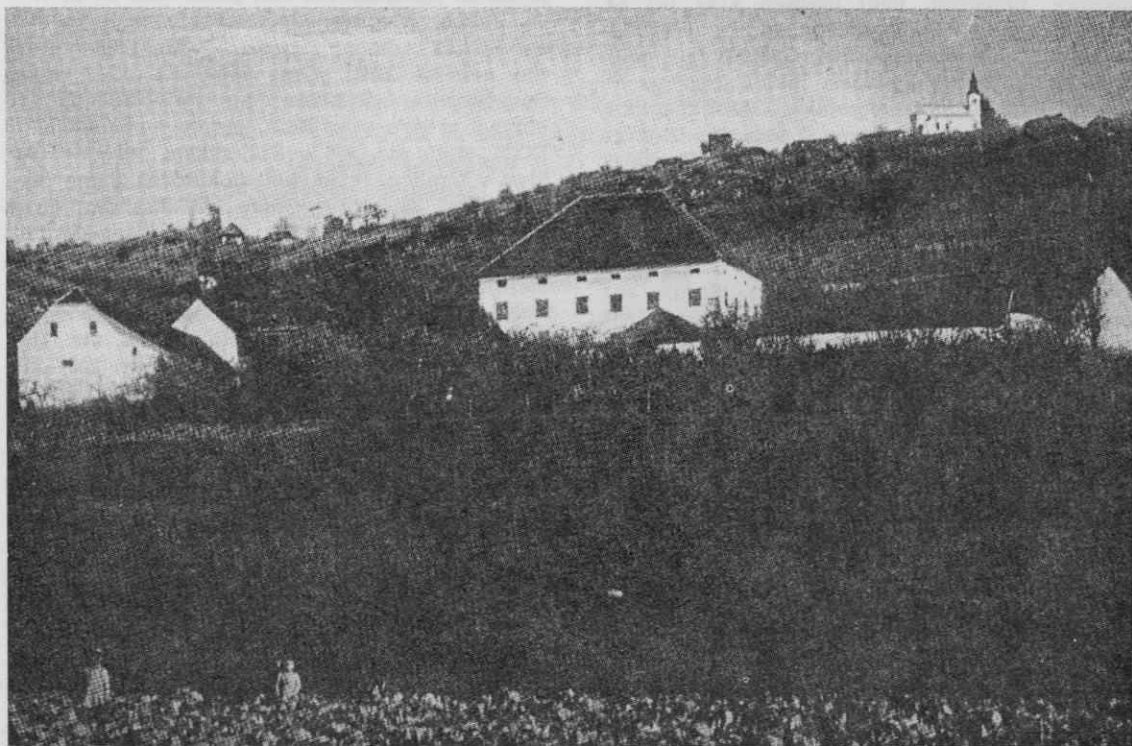
Na oktobrske Ide v Kristusovem letu 1591

Kronist Pucelj ima tekst napisa zabeležen v svojem delu na dveh mestih,^{65a} vendar je prva dva verza spremenil, očitno je namreč čutil potrebo, da izboljša šepavi pentameter v prvem distihu. Nadomestil pa je tudi v šestem verzu nepravilno vklesani »e« s pravilnim »f« (eusa— fusa). Prvi distih se pri Pucelju glasi:

Dura pudicitiae dum fert Laurentius arma
Abbas Sittiacae, gloria summa domus,
oziroma:
Dura pudicitiae dum fert Laurentius Abbas,
Gloria Sittiacae, laurea sarta tulit.

Napisna plošča z datumom 15. oktober 1591 je bila kasneje (verjetno ob prezidavah Bajnofa za časa p. Maksimilijana) prestavljena na drugo mesto, in sicer je bila vzdana v zunanjo steno zadnje sobe dvora, obrnjene proti Trški gori, o čemer govori Pucelj na dveh mestih. V poglavju Kronologije svoje Idiographie pravi, da o restavraciji Bajnofa »lapis a se, quasi vivus, certo muro impositus testatur, hodie translatus ac in ultimi cubiculi murum partietemque versus vineta Statpergensia repositus cernitur«. ⁶⁶ Z napisne plošče je mogoče razbrati troje dejstev: restavracija Bajnofa je bila opravljena pod stiškim opatom Lavrencijem na stroške in prizadevanje patra Pankracija ter dokončana pred 15. oktobrom leta 1591. O tej restavraciji govori nadalje kronist Pucelj: »Hoc anno (sc. 1591) denuo Laurentius Abbas suam impendit operam indefessam super structura ac fabrica Aulae vinariae infra Stattpergum sitae, non procul civitate Rudolphswertensi, per quemdam Reverendum Patrem Pancratium inibi Administratorem, restaurando et erigendo eam sedule...«. ⁶⁷ Iz nadaljnjega teksta pa je razvidno, da je Bajnof prejel podobo, kakršno je kazal v času kronista Puclja in potemtakem tudi že J. W. Valvasorja, pod opatom Maksimilijanom Mottochom (1661—1680) ki je bil, ko ga je doletela opatovska čast, upravitelj na Bajnofu. ⁶⁸

Pankracijevega mesta, službo bajnofškega oskrbnika, pa si je zaželel stiški odvetnik dr. Mindorffer, ki se je s pismom z dne 8. oktobra 1590, torej očitno še v času restavracije Bajnofa, obrnil na reinskega opata s prošnjo za posredovanje pri stiškem, da bi mu izročil upravo Bajnofa, češ da bo Pankracij prestavljen na eno izmed samostanskih fara. Obljublja, da bo kljub upraviteljstvu na Bajnofu še naprej opravljal službo v Stični, in to brez plačila, in da je pripravljen v popravila bajnofskih poslopij vložiti letno po 30 goldinarjev ali pa jih izplačati samostanu. ⁶⁹ Dr. Mindorffer pa očitno ni imel uspeha, vendar je še vedno upal, da mu bo ta služba dodeljena, kajti pet let kasneje, namreč leta 1595, je Pankracij poslal svojega sla k reinskemu opatu s prošnjo, naj ga še nadalje pusti na Bajnofu, pri čemer poudarja svoje zasluge za Bajnof in govori o stroških, ki jih je imel v času svoje dosedanje službe. ⁷⁰ Iz pisem med reinskim opatom in stiškim je razvidno, da je bila želja Reina, naj bi se na Bajnofu nastavil za oskrbnika kak laik, vendar nam razlog, za to ni poznan; razvidno je le, da je to bil le nasvet Reina, ne pa njegov ukaz. ⁷¹ Pankracij, ki sicer govori v pismu na reinskega opata leta 1595 o svoji bolehnosti, je bil verjetno upravitelj na Bajnofu do svoje smrti, kajti v Pucljevem Nekrologu je pod zaglavjem v 16. stoletju umrlih menihov na-



Pogled na Bajnof in Trško goro okrog leta 1900

veden tudi »p. Pancratius castellanus«, torej nam znani bajnofski oskrbnik.⁷²

Bajnof je torej koncem 16. stoletja dobil novo podobo, ki jo je kazal do sredine naslednjega stoletja, ko mu je opat Maksimilijan Mottoch nadel novo obleko, v kakršni sta ga gledala J. W. Valvasor⁷³ in kronist p. Pavel Pucelj in ki jo je nosil do našega stoletja, ko je od njega ostala le napisna plošča.

OPOMBE

1. Grad je po ukinitvi samostana (ocenjen na 34621 gold.) prišel v državno upravo (Adam Wolf, *Die Aufhebung der Klöster in Innerösterreich 1782–1790*, Wien 1871, str. 146); leta 1822 ga je kupil Fran Grm in zadnji lastnik te družine ga je med drugo vojno prepustil italijanski družbi Emoni in se izselil. Bivše grajsko posestvo je danes last Kmetijske zadruga Novo mesto (Krajevni leksikon Slovenije II, Ljubljana 1971, str. 509). — 2. Jože M. Grebenc, *Gospodarska ustanovitve Stične ali njena dotacija leta 1135*, Stična 1973. — 3. Ludwig J. Lekai, *Geschichte und Wirken der Weissen Mönche. Der Orden der Cistercienser, Köln*, 1958, str. 54. — 4. Franc Kos, *Gradivo za zgodovino Slovencev (v nadaljnjem besedilu Gradivo)* IV, št. 130, str. 79–81. — 5. J. M. Grebenc, o. c., str. 118–119 in 288–229 ter 229 sl. — 6. Ibidem, str. 11. — 7. Franz Schumi, *Urkunden — und Regestenbuch des Herzogtums Krain I, 1882–1883*, str. 200. — 8. Fr. Kos pravi v *Gradivu IV* (št. 130, str. 80): »Wingarten« je morebiti Vinograd, neki majhen kraj pri St. Vidu, M. Kos pa to mnenje spremeni (*Topografija starejše stiške posesti*, GMS XVIII, 1937, str. 39). M. Mikuz povzema lokalizacijo po M. Kosu (*Topografija stiške zemlje*, Ljubljana 1964, str. 27). — 9. Ivan Vrhovec, *Zgodovina Novega mesta*, Ljubljana 1891, str. 9. — 10. P. Pavel Pucelj, *Idiographia sive Rerum memorabilium Monasterii Sitticensis descriptio etc.*, 1719 (rokopis v Arhivu SRS v Ljubljani) in prepis (XX. stol.) v arhivu samostana Stične. — 11. Wladimir Milkowicz, *Die Klöster in Krain. Studie zur österreichischen Monasterologie*, Wien 1889 (sep.), str. 170. — 12. *Idiographia*, str. 4. — 13. Ibidem. — 14. J. Grebenc, o. c., str. 229–230. — 15. *Idiographia*, str. 79. — 16. J. W. Valvasor, *Die Ehre des Herzogthums Krain IV*, knjiga XIV, Laibach–Nürnberg 1689, str. 295. — 17. J. M. Grebenc, o. c., str. 230; prim. tudi str. 89. — 18. Prim. Ibidem, str. 230. Prim. tudi I. Vrhovec, o. c., str. 9. — 19. J. M. Grebenc, o. c., str. 231. — 20. Ibidem, str. 234–235. — 21. Ibidem, str. 236–237. — 22. Ibidem, str. 237. — 23. »Grecz bey der Gurk« (Orig. perg. listina ddo 1365, februar 8., Dunaj). Prepis in prevod: Božo Otorepec, Prepis in prevod zamenjalne listine med Rudolfom IV. in stiškim samostanom v knjigi Novo mesto 1365–1965, Maribor 1969, str. 111 do 114.) Prim, tudi: ibidem M. Kos, *Ustanovitve Novega mesta*, str. 78–85. — 24. J. M. Grebenc,

o. c., str. 236–237. — 25. Ibidem, str. 114. — 26. Ibidem, str. 236. — 27. Novo mesto 1365–1965, str. 111 (B. Otorepec: »gozd ob dvoru na Vinjem vrhu«). — 28. J. M. Grebenc o. c., str. 36 in 172. — 29. Ibidem, str. 84 in 199. — 30. M. Kos, *Gradivo za historično topografijo Slovenije I*, Ljubljana 1975, str. 3. — 31. *Gradivo IV*, št. 130, str. 80. — 32. *Gradivo V*, št. 233, str. 126. — 33. J. M. Grebenc, o. c., str. 76. — 34. *Idiographia*, str. 84. — 35. J. M. Grebenc, o. c., str. 93. — 36. Prim. J. M. Grebenc, o. c., str. 168–171. — O urbarjih in gorninskih registrih ter drugih registrih za obdobje pred 17. stol., ki jih hrani arhiv samostana Stične glej J. M. Grebenc, o. c., str. 101, 114 in 117. Zgoraj imenovane arhivalije iz časa od 17. stol. in 18. stol. pa hrani Arhiv SRS v Ljubljani (Ema Umek, *Samostani Kostanjevica, Pleterje in Stična*. Publikacije Arhiva Slovenije. Inventarji. Serija samostanski arhivi, zv. 1, Ljubljana 1974, str. 160). — 37. J. M. Grebenc, o. c., str. 118 do 119. — 38. Ibidem, str. 171. — 39. Ibidem, str. 169. — 40. Glej str. 116. — 41. J. M. Grebenc, o. c., str. 116–117. — 42. Glej ibidem, str. 114 do 117. — 43. Glej str. 115. — 44. J. M. Grebenc, o. c., str. 199 in 84. Prim. M. Mikuz, *Vrsta stiških opatov*, str. 38–43. — 45. J. M. Grebenc o. c., str. 199. M. Mikuz lokalizira dvor na Leševje (*Vrsta stiških opatov*, str. 43). — 46. J. M. Grebenc, o. c., str. 84. — 47. Ibidem, str. 199. — 48. A. Graf, *Rein und Sittich, Cisterzienser-Chronik XXXIX*, 1937 in XL, 1938, regesti, št. 267. — 49a. P. Lavrencij prosi 4. junija 1566 reinskoga opata za posredovanje pri stiškem za dodelitev mesta upravnika na Bajnofu (A. Graf, št. 259, 9. marca 1567 pa je bil že upravnik (št. 269. prim. tudi št. 270)). — 49. Jakob Wichner, *Geschichte des Benediktiner-Stiftes Admont IV (vom Jahre 1486 bis auf die neueste Zeit)*, Graz 1880, str. 194. — 50. *Collectaneum Runense antiquitatum* (XVIII. stol.) v arhivu sam. Rein, prepis v rok. št. 527/8 (XIX. stol.), str. 966 v Štajerskem deželnem arhivu v Gradcu. Prim. tudi dokument z dne pred avgustom 28., 1585, Stična (Aleksander Graf, Rein und Sittich, *Cisterzienser-Chronik XXXIX*, 1937 in L, 1938, regesti, št. 511) (v nadaljnjem besedilu A. Graf). — 51. Pismo reinskoga opata Jurija stiškega opatu Lavrenciju z dne 13. junija 1586, Rein (Rok. 527/8, str. 1003 do 1004). — 52. J. Wichner, o. c., str. 208–210. — 53. Dokument z dne 28. avgusta 1585, Bajnof (Rok. 527/8, str. 966). — 54. Dokumenta z dne 27. maja 1586, Dunajsko Novo mesto (A. Graf, št. 514) in z dne 13. junija 1586, Rein (Rok. 527/8, str. 1003–1004). — 55. Dokument z dne 27. septembra 1577, Rein (A. Graf, št. 371). — 56. Razvidno iz dokumenta z dne 29. septembra 1586 (Arhiv SRS, Sam A I, fasc. 20, graščina Bajnof): kjer je Pankracij imenovan »gewester vicarius zu S. Veith«. Zanimivo pa je, da Pucelj v svojem delu *Idiographie Parochiographia* med imeni šentviških vikarjev ne pozna Pankracija. — 56a. Rokopis 527/9, str. 67. — P. Pankracij je bil očitno doma iz Kostela (ob Kolpi), kajti sam se podpisuje »Khostella(nus)«, v dokumentih se

imenuje tudi »Khasstelanus«, medtem ko ga Pucelj navaja kot »castellanus«, pri čemer ga je očitno zavedla Pankracijeva služba na Bajnofu. — 57. Arhiv SRS, Sam A I, fasc. 20, graščina Bajnof. — 58. Marijino cerkev na Trški gori (podružnica stiškemu samostanu inkorporirane fare sv. Peter) je leta 1620 restavriral opat Jakob Reinprecht (1603–1626), o čemer pričajo med drugim tudi stiški in opatov grb na cerkvi kot tudi Pucelj, ki pravi: »Reverendissimus Dominus Jacobus Abbas Sitticensis cognomine Reinprecht, postquam ecclesiam honori beatae Virginis erectam in Stattperg anno Domini renovasset et restaurasset...« (Idiographia, str. 497). — 59. M. Mikuž, Vrsta stiških opatov, str. 61. — 60. Prim. J. Milkowicz, o. c., stran 74–76. Pucelj pravi o opatu Lavrenciju: »Erat autem hic Abbas rarae virtutis, prudentiae ac doctrinae, nec non eximius Versificator; imo dispensator fidelis ac in oeconomicis bonus Administrator, cujus rei testimonia diversimode, in diversis locis exhibentur, ut Weinhoffii infra Stattpergum, Sitticii in cubiculo hospitum Episcopali Pischoffszimmer dicto, quod supra portam aurigentium ipsemet extruxit et erexit, in Parochiis earundem filialibus Ecclesiis« (str. 366). — 61. A. Graf, o. c., št. 482. — 62. »Structa Deo haec sacrata domus. Sanctoque dicata / Fabrica Bernardo statio est, Equitumque vocata / Hospitium Abbati memorem Laurentio honorem / Reddit et exemplo successoris illa refulget« (Idiogra-

phia, str. 369). — 63. Idiographia, str. 114. in 369. — 64. Viktor-Hoffiller — Balduin Saria, Antike Inschriften aus Jugoslawien I, Zagreb 1938, št. 594, str. 275. Prim. Mladika XII, 1931, str. 27–28. Prevod dr. Anton Sovrè. 65. Idiographia, str. 112 in 367–368. 65a. Idiographia, str. 115 in 366. — 66. V zaglavju Abbatographia svoje Idiographie pravi Pucelj sledeče: »Weinhoffii quidem, ut in lapido olim posito, super quadam structura, muro modo versus Stattpergum et vincta in ultimo cubiculo visibili imposito cernitur clare versificatorium hoc Epigramma adjacens...«. 115 in 366. — 67. Idiographia, str. 115. — 68. »... ante noviter recensque e fundamentis erectum Weinhoffium hodie nuncupatum cura pervigili ac labore assiduo et indenfesso« (str. 115). Prim. str. 205–206, 421–422. Stavčna zveza je taka, da bi mogli razumeti, kot da se napis na plošči iz l. 1591 nanaša na gradnjo opata Maksimilijana. Prim. M. Mikuž, Vrsta stiških opatov, str. 69. — 69. Pismo dr. Mindorfferja reinskemu opatu Juriju z dne 8. oktobra 1590, Stična (A. Graf, o. c., št. 552). — 70. Pismo z dne pred 10. novembrom 1595, Stična (A. Graf, o. c., št. 587 in 588). — 71. Pisma z dne 11., 14. in 20. novembra 1595 (A. Graf, št. 589, 591, in 592). 72. A. Graf, št. 588, str. 566. — 73. J. W. Valvasor II, str. 639. Isti med dolenjskimi gradovi našteva tudi »Weinhoff« ali »Wainof« (II, str. 177). — Prevod II, str. 639: J. Mlinarič v Dolenjskem listu 1967, št. 32.

Popravek

V razpravi »Osnovna šola v Sodražici (1811–1941)«, ki je bila objavljena v 2. številki Kronike, Ljubljana XXVI/1978, je prišlo do nekaterih napak. Tako se na str. 88 pravilna letnica ustanovitve župnije v Sodražici glasi 1862 in ne 1762, ustrezna opomba št. 2 pa pravilno: Cerkev na Slovenskem, Ljubljana 1971, str. 95. Na strani 91 pa je pravilna letnica smrti učitelja Mihajla Vrbiča 1938 in ne 1928.